

BIBELEN OG VERDEN

nr.3 | 2018

LÆS OGSÅ

TIPS TIL
BØGER

BLIV
VELSIGNET
PÅNY

KAMPEN
OM
MÅLTIDET

FLYGTNINGEN HELEN:

”

JEG VIL GERNE
UDDANNES
I BIBELSK
SJÆLESORG

FOTO: Casper Tybjerg

Bibelselskabets protektor
er Hende Majestæt
Dronning Margrethe II.

En ny begyndelse

Bibelsk sjælesorg er blevet en global succes. Man regner med, at hver syvende menneske er traumatiseret. I konfliktområder er det hver anden, som lider af psykiske eftervirkninger på grund af krig, naturkatastrofer eller vold.

På billedet danser flygtninge fra DR Congo i Nakivale Refugee Settlement i Uganda. Bevægelse er vigtigt. De har alle været på kursus i bibelsk sjælesorg.

FOTO: Les Kaner

Af Synne Garff

DEN BIBELBASEREDE metode bibelsk sjælesorg har oplevet en vældig udbredelse globalt de seneste syv år. Bibelselskaber, kirkeledere, præster, nonner, psykologer, lærere, læger og andre professionelle omsorgspersoner gør sig klar til at lære bibelsk sjælesorg, og mange nye oversættelser af undervisningsmaterialet er på vej - også til tv og radio. Kirkerne og kirkelige organisationer er de nærmeste samarbejdspartnere, men der er også etableret alliancer med en lang række ngo'er. I januar var et hold præster og omsorgsgivere på kursus i Løgumkloster, hvor sognepræst Helle Møller Jensen underviste sammen med en amerikansk psykolog fra Det Amerikanske Bibelselskab. Der var også efteruddannelse af præster, og så underviste jeg i foråret flygtninge,

asylansøgere og etniske danskere i København sammen med lederen af Internationalt Kristent Center, Anders Gravensen. De hjemlige erfaringer har understreget, at metoden kan bruges i mange sammenhænge.

HOS vestlige regeringer, den danske udenrigstjeneste og i FN-systemet er der en gryende forståelse for, at religion ikke kun skaber problemer, men faktisk kan være en vigtig del af løsningen. Behovet for omsorg er svimlende. Millioner af mennesker er traumatiserede. Der er hårdt brug for, at freden sænker sig mellem mennesker. Ingen traumebehandling kan nogensinde udlette erindringen om det rædselsfulde. Man er mærket for livet af voldsomme tab. Bibelsk sjælesorg er ingen mirakelkur, men tros- og livserfaringer kan flettes sammen og hjælpe til selvindsigt og foran-

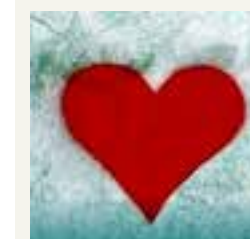
dring. Bibelens fortællinger kan være med til at forløse mennesker og sætte dem fri.

Det er en væsentlig pointe i bibelsk sjælesorg, at det enkelte menneskes fortælling i mødet med de bibelske beretninger kan få sendt et nyt og forklarende lys ind over sig. De bibelske fortællinger kan opløse mine fastlåste forestillinger om, hvem jeg er, og modsige mit mismod. Fortællingerne kan ombryde min egen livsfortælling, så den for eksempel forbinder sig med Jobs ubetvingelige behov for en mening i den megen meningsløshed, han så sig omgivet af til alle sider. Så min livsfortælling genlyder af den hengivne fortrøstning, der kendetegner Davids Salmer i Det Gamle Testamente, eller så den inddrages i det under, der fandt sted, da Kristus kaldte den døde Lazarus ud af gravens mørke. Besynderligt nok kan netop den fremmede og

helt anderledes fortælling gøre mig mere fortrøstet med mig selv, så jeg undergår en forvandling og ændrer retning i livet, vender mig om, omvender mig. At være kristen er med andre ord at stille sig til rådighed som fortællemlighed for den Gud, der er kommet til orde i Jesus af Nazareth og har beseglet hans skæbne.

JEG VIL nødtigt sætte bibelsk sjælesorg på formel. Men væsentligt er det, at bibelsk sjælesorg understreger tilliden til og troen på, at vi mennesker altid er elsket og omsluttet af Guds kærlighed. Også i livet hinsides. Gud har aldrig lovet os et liv uden lidelse. Men Gud har lovet at være med os i lidelsen. Gud bøjer sig. Det har jeg oplevet på rejser i nogle af verdens mest forpinte og ørkesløse steder. Det holder jeg mig selv fast på.

INDHOLD

Side 6-7
Gode rammer
for traume-
bearbejdelse

Side 10-11
Kom med
til verdens
konflikt-
områder

Side 14-15
Danmark rundt
Ny historisk
roman

Leder
side 15
Det fælles
måltid - en
buffet

”Jeg vil hjælpe andre med at overvinde deres traumer

Den eritreiske gospelsangerinde Helen Behane har været fængslet, udsat for tortur og er kommet langt i sin bearbejdelse af de traumatiske oplevelser. Et kursus i bibelsk sjælesorg har nu givet hende mod på at undervise andre flygtninge i metoden

Af Louise Graa Christensen
FOTO: Les Kaner

Kan vi begynde med at bede en lille bøn? 43-årige Helen Berhane ser alvorlig ud, men med et muntert spil i øjnene og livlige krøller, da Bibelselskabet møder hende i Bethesda hos Københavns Indre Mission. Stedet er hendes andet hjem, for her fandt hun sig til rette, da hun kom til Danmark for ti år siden, fortæller hun. Imens henter vi kaffe og sætter os til rette for at se tilbage på et liv, der indeholder næsten usigelige rædsler, men samtidig kærlighed til Gud og en udpræget evne til at tilgive, der har båret hende igennem.

”Jeg har aldrig bebrejdet Gud de ting, der ske med mig. Nogle tror, at fordi man er kristen, er alting let, men sådan ser jeg det ikke. Alle 12 disciple blev tortureret, og Jesus elsker os så meget, at han døde på korset for os. Så i stedet for at være vred, spørger jeg altid mig selv, hvad jeg kan lære af de ting, jeg oplever,” siger hun.

For Helen Berhane er sammenligningen med de lidelser, de 12 disciple blev udsat for, ikke blot billedlig. Hun blev nemlig selv holdt indespærret i en container på et militærlager under umenneskelige forhold i sit hjemland Eritrea og tortureret gennem 32 måneder - formålet var at få hende til at opgive sin tro. Det gjorde hun imidlertid aldrig. Da hun i 2003 udgav en cd med gospelmusik og medvirkede i en kristen film, blev hun arresteret, fordi regeringen gennem længere tid havde holdt øje med hende grundet hendes kristne tro og hendes aktivitet som missionær blandt unge. Hun var en del af Rhema-kirken, der er et forbudt kristent trosamfund i Eritrea.

Har tilgivet sine torturbøddler

Selvom der nu er gået mere end ti år, siden Helen Berhane levede som fange, kan hun stadig se militærlageret for sig, høre de andre fangers skrig og mærke, hvordan der manglede ilt i den indelukkede container. Men i modsætning til, hvad man måske skulle tro, er det ikke svært for hende at tale om. Hun ser det som en styrke at have gennemlevet de oplevelser uden at knække, reflekterer hun.

”Det er ikke svært for mig at se tilbage i dag. På grund af mine oplevelser dengang, er jeg svær at slå ud og ikke bange for noget. Jeg ser altid en sejr forude i stedet for at fokusere på et problem,” siger hun.

Adspurgt, hvad der fik hende igennem opholdet, peger hun på flere ting. Hun bad meget og fortalte de andre fanger om Jesus, ligesom hun fik fingre i en Bibel. Og så sang hun, sådan som hun har gjort det hele sit liv:

”Til at begynde med torturerede de mig, men jeg forklarede dem, at jeg simpelthen ikke kunne holde op med at synge. Til gengæld sagde jeg aldrig en lyd, når jeg blev tortureret. Jeg ved ikke, hvordan jeg kunne lade være med det.”

Samtidig har hun for længst tilgivet sine torturbøddler:

”De vidste ikke bedre. Måske vil de en dag indse, at det, de gjorde, var forkert.

Føler sig forpligtet til at hjælpe andre

Efter 32 måneder var Helen Berhane så afkræftet efter torturen, at hun blev lukket ud fra fængslet, overladt til sin families varetægt og endte på hospitalet. Senere lykkedes det hende at komme til Sudan og ti måneder efter at få asyl i Danmark sammen med sin datter. Her stiftede hun bekendtskab med Bethesda, og her har hun for nyligt været deltager på et kursus i bibelsk sjælesorg. Kurset er udviklet for at hjælpe mennesker, der har været udsat for traumer og bygger på sorggrupper med fortælling, sang, bøn, rollespil, tegning, betroelse, bibelstudier og skriftemål.

”Da jeg hørte om kurset, sagde jeg `Yes`,” siger hun og gestikulerer glad.

Helen Berhane arbejder i forvejen med at hjælpe andre flygtninge - både via samtaler, sang og bøn blandt dem, hun møder på sin vej og via sin Facebook-side, hvor hun sender live. Hun fortæller, at hun har en gave, når det kommer til at undervise og føler en forpligtelse til at hjælpe andre flygtninge og asylansøgere, fordi hun ved, hvad de har gennemgået.

”Jeg tog ikke kurset for min egen skyld, men for at hjælpe andre. Jeg kan se, hvor meget det hjælper at tale om traumerne og synes, det er en rigtig god metode. Det er også positivt, at det foregår i grupper, fordi man forstår, hvad andre kæmper med, og at alle bærer rundt på en bagage,” siger hun.

Ønsker at undervise andre i bibelsk sjælesorg

Helen Berhane fortæller om en ung asylansøger, hvis far blev tortureret til døde i et fængsel i Eritrea på grund af sin tro, og om hvor alene han føler sig i Danmark med en detaljegrad, der vidner om en dybfølt interesse for andre. Og netop denne interesse har hun valgt at fokusere ekstra meget på efter kurset i bibelsk sjælesorg:

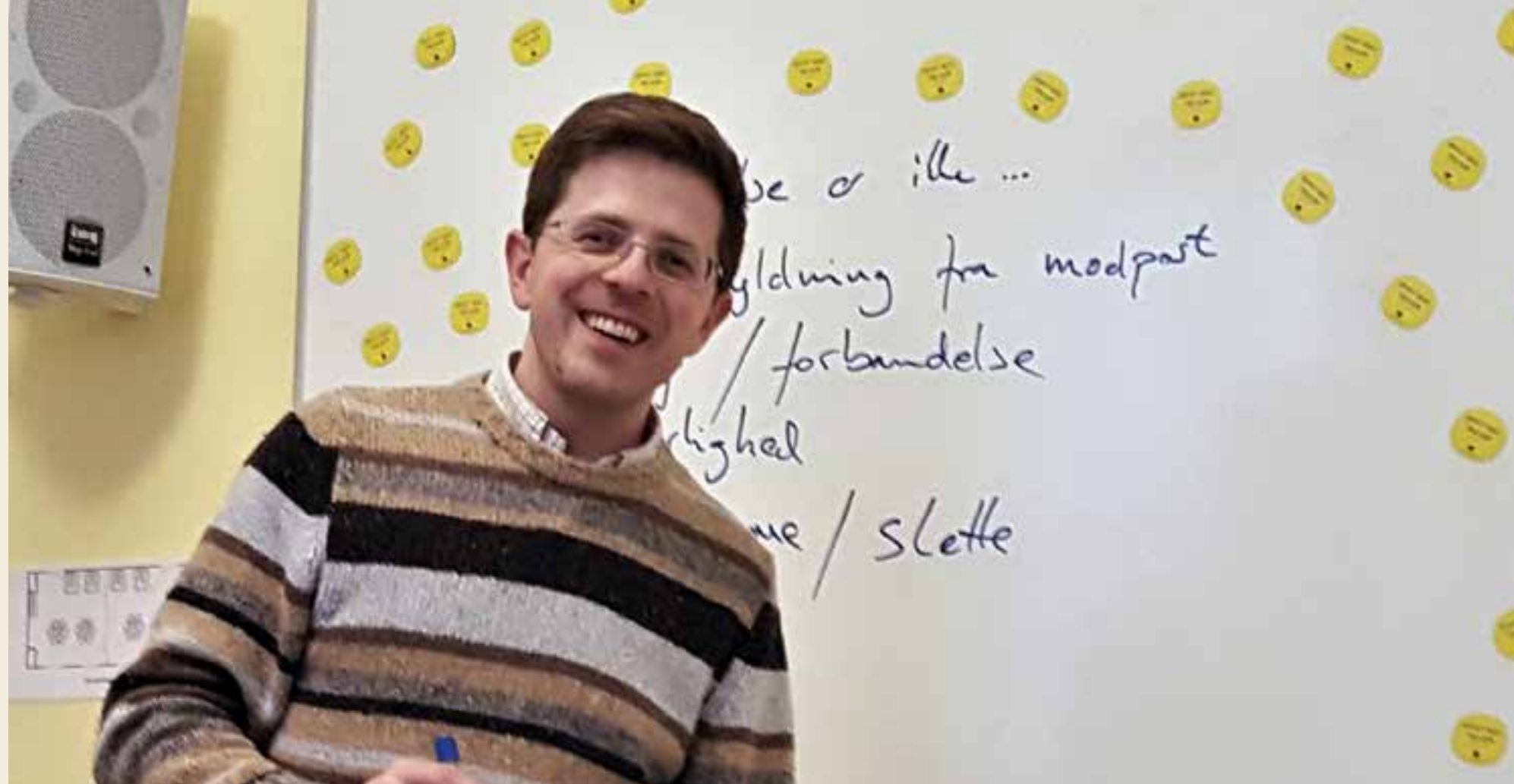
”Jeg er i en rigtig god proces, hvor jeg arbejder meget med bare at lytte til andre uden at dømme og spørge ind til dem med kærlighed. Det er noget af det, jeg har taget med mig fra kurset,” siger hun.

Efter at have deltaget i kurset har Helen Berhane et stort ønske om at uddanne sig, så hun kan undervise andre flygtninge og asylansøgere i bibelsk sjælesorg. Hun tager også kurser i teologi og drømmer at blive præst i frikirkeregi.

”Jeg er begyndt at bruge materialets metoder til mig selv og fortælle om dem til andre, men jeg vil gerne lære hele programmet, så jeg kan hjælpe andre til at overvinde deres traumer,” slutter hun.

”Jeg kan se, hvor meget det hjælper at tale om traumerne og synes, det er en rigtig god metode. Det er også positivt, at det foregår i grupper, fordi man forstår, hvad andre kæmper med, og at alle bærer rundt på en bagage.”

I kraft af sit arbejde som daglig leder ved Internationalt Kristent Center (IKC) møder **Anders Graversen** mange traumatiserede flygtninge og asylansøgere. I den forbindelse oplever han, at kurser i bibelsk sjælesorg er en konkret metode, der kan hjælpe mennesker med sår på sjælen

Leder ved Internationalt Kristent Center (IKC), Anders Graversen, er blevet uddannet i metoden bibelsk sjælesorg. Han underviste i foråret flygtninge, asylansøgere og etniske danskere i København sammen med international chef, Synne Garff.

Der var deltagere fra Eritrea, Egypten, Chile, Iran og Irak med meget forskellige danskforudsætninger.

Undervisningen blev gennemført på dansk, og evalueringerne underbyggede, at der er brug for metoden i Danmark. International chef, Synne Garff, vurderer dog, at det vil være ønskeligt, at der undervises på de traumatiseredes respektive modersmål. For som afdøde præsident Nelson Mandela sagde:

"Hvis du taler til en mand på et sprog, han forstår, så taler du til hans hoved.

Taler du på hans modersmål, så taler du til hans hjerte."

Garvet psykolog:
"Befriende at lægge sin smerte i Guds hænder"

Ingrid Ortman har 25 års erfaring som chef-psykolog for

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i Vallensbæk. Hun har valgt at inkorporere metoderne fra bibelsk sjælesorg i sin private virksomhed, der blandt andet tilbyder psykologisk rådgivning/terapi, supervision og undervisning af personalegrupper i offentligt regi. En af Ingrid Ortmanns klienter var traumatiseret af et voldsomt dødsfald og fandt sjælefred igennem arbejdet med bibelsk sjælesorg.

Nordjysk sognepræst:
"Metoden får os til at åbne op"

Sognepræst i Jerslev, **Ann Sofi Læsgaard Andersen**, oplever,

at bibelsk sjælesorg er et friskt og vedkommende pust i arbejdet med sjælesorg. Hun får brugt Bibelen mere aktivt, og metoden får selv stille sognebørn til at åbne op.

"Jeg har set, prøvet, hørt og mærket, at metoden kan noget helt specielt. Den har ikke en akademisk tilgang til Bibelen, og det gør den spiselig for mange forskellige slags mennesker. Det er heller ikke en forelæsning, jeg står og holder, for jeg inddrager også mig selv. (...) Samtidig bygger bibelsk sjælesorg bro mellem teologien og psykologien, og jeg oplevede, at selv fåmælte vendelboere åbnede op."

Læs begge interviews i deres fulde længde på www.bibelselskabet.dk

FOTOS: Synne Garff og Christian Roar Pedersen

Bibelsk sjælesorg skaber de bedste rammer for traume-bearbejdelse

Af Louise Graa Christensen

"En del af dem, der flygter eller flytter fra noget for at prøve at få en ny start et nyt sted, sidder tilbage med traumer fra et liv, der gik skævt. I den forbindelse kan bibelsk sjælesorg noget helt specielt."

Sådan lyder det fra Anders Graversen, der er daglig leder for Internationalt Kristent Center (IKC), når han taler om sine erfaringer med at undervise flygtninge og asylansøgere i metoderne fra bibelsk sjælesorg - et program, der stammer fra Det Amerikanske Bibelselskab og er udviklet for at hjælpe mennesker udsat for traumer. Det bygger på sorggrupper med fortælling, sang, bøn, rollespil, tegning, betroelse, bibelstudier og skriftemål.

På det kursus, Anders Graversen underviste på, var der både flygtninge, asylansøgere og etniske danskere, og for alle grupperne gjaldt det, at de rammer, som bibelsk sjælesorg tilbyder, skabte de bedste forudsætninger for traumebearbejdelse, fortæller han. På kurset får deltagerne udleveret en bog, og her kan de se,

hvad de skal igennem fra start til slut.

"Selv konceptet gør det trygt at fortælle om sine traumer, og vi har alle brug for rammer, når vi skal forholde os til områder i vores liv, hvor det gør ondt. Derfor er det så vigtigt, at der ikke er noget, der er halvt i den sammenhæng, og at materialet er så gennemtænkt som det er tilfældet med bibelsk sjælesorg. Skal man forholde sig seriøst til sin fortid, skal det også være ud fra en seriøs metode, og det er bibelsk sjælesorg uden tvivl," siger han.

Man skal turde give slip og dele

Eftersom deltagerne følte sig trygge på kurset, var Anders Graversen også vidne til, hvordan de turde at dele deres traumer med hinanden.

"Hvis det at tale om sine traumer skal flytte noget, indebærer det, at man er villig til at være ærlig og gå i dybden, og det var de klar på. Fordi det er gruppesamtaler, kræver det også, at man tør give lidt slip og turde at dele, og det lykkedes også," siger han.

Netop det, at der med bibelsk sjælesorg er tale om gruppesamtaler, er for Anders Graversen at se en stor styrke ved metoden. Det gør, at man står mindre alene med sin smerte, mener han:

"Der er en stor lindring i at få øjnene op for, at man ikke er Palle alene i verden, selvom jorden skælver under ens fødder. Det hjælper at erkende, at mange mennesker har været ude for svære ting, og at vi sammen kan finde en vej videre," siger han.

Konkret og forløsende for deltagerne

Samtidig er det også en del af kurset at gøre ting alene, og sådan forholder det sig for eksempel med den klagesalme, deltagerne skal skrive hver især. I klagesalmen skal de fortælle Gud om deres smerte ud fra en model i Salmernes bog i Bibelen, hvor David klager sin nød til Gud. Netop den del af kurset står også som vigtig for Anders Graversen:

"Der er en stor forløsning i at gøre noget

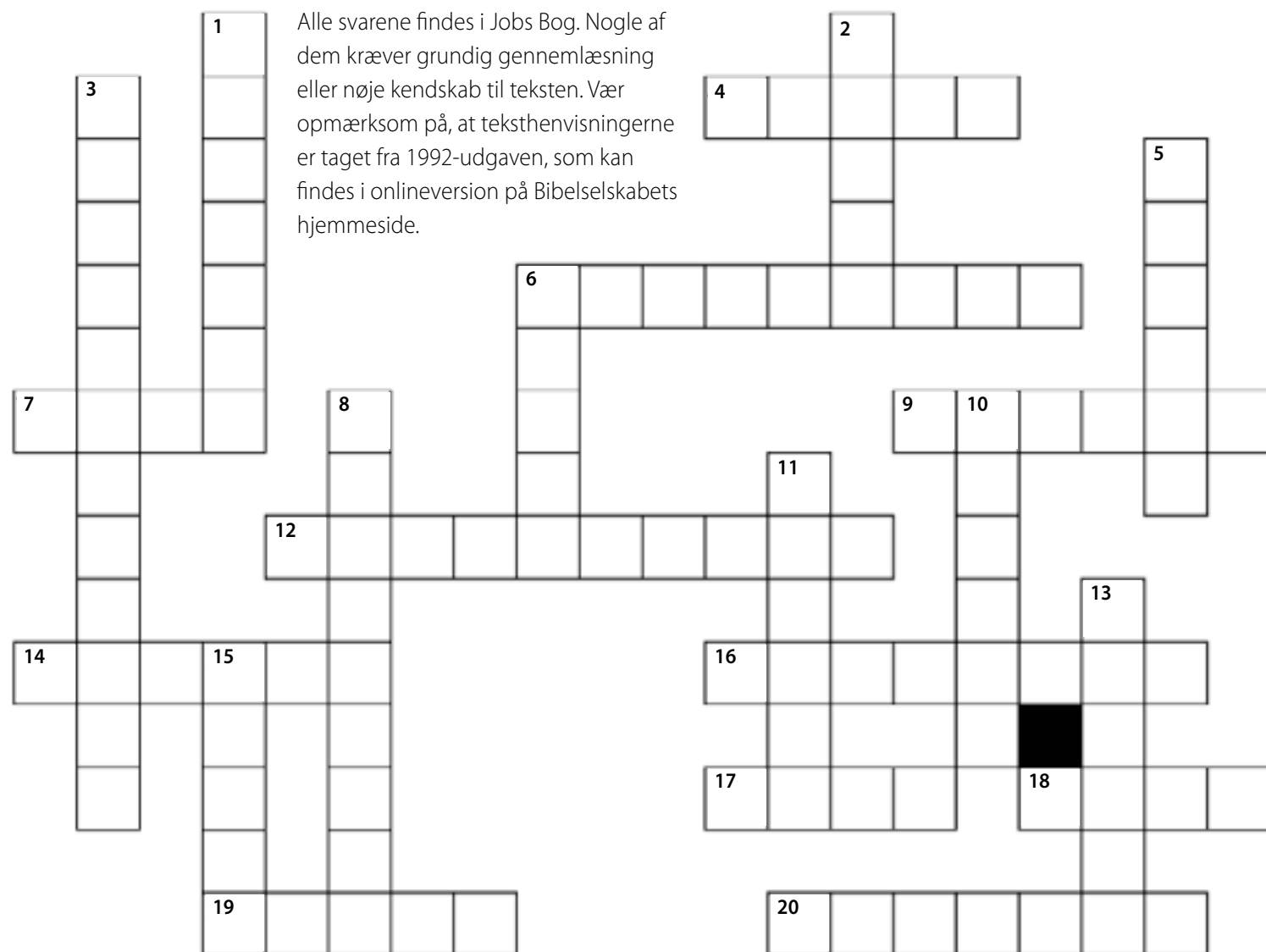
rent fysisk, og det gør man, når man brænder sin klagesalme ved korset. På den måde bliver det meget konkret og forløsende for deltagerne at give deres klage til Gud," siger han og fortsætter:

"Det samme gælder, når man gennemgår forskellige begreber i den bog, vi bruger på kurset. Et begreb som "tilgivelse" kan normalt blive meget svulmende og ukonkret, men det synes jeg ikke er tilfældet, når man tager det op i de rammer, bibelsk sjælesorg tilbyder," siger han.

For ham at se, ville det være positivt, hvis kurset strakte sig over flere kursusgange, men derudover har han kun positivt at sige om det. Og det er da også kun positive tilbagemeldinger, han har fået:

"Jeg oplever en stor taknemmelighed og glæde fra kursusdeltagerens side, og flere af dem har fortalt, at de selv arbejder videre med de ting, vi gennemgik," slutter han.

QUIZ · JOBS BOG

Alle svarene findes i Jobs Bog. Nogle af dem kræver grundig gennemlæsning eller nøje kendskab til teksten. Vær opmærksom på, at teksthenvisningerne er taget fra 1992-udgaven, som kan findes i onlineversion på Bibelselskabets hjemmeside.

VANDRET

4. "Min ... er stemt til sorg"
6. Her skaber Gud Løven og Orion
7. "Er Gud ikke i sin ... himmel?"
9. Elifaz, Bildad og Sofar er Jobs ...
12. "Dødsriget ligger åbent for Gud, underverdenen ligger ..."
14. 20,24 Metal
16. "Kan du trække ... op med en krog"
17. 6 Krydderi
18. Hjælpeløse spædbørn tages som ...
19. Organer, der metaforisk gennembøres af Guds pile
20. Strudsens vingevækker ...

LODRET

1. 25,6 Insektlarve uden lemmer
2. En ... fik Jobs hus til at falde sammen
3. Satan trådte frem foran Gud blandt disse
5. 28,18 Værdifuldt
6. Den enhed, antallet af Jobs okser er angivet i
8. Det skraber Job sine bylder med
10. Han kommer fra Teman
11. Da Job genvinder sin lykke, kalder han sin første datte dette
13. Sofar kommer fra
15. "... kom jeg ud af moders liv"

SEND IND OG VIND Send svaret til: bibelquiz@bibelselskabet.dk og deltag i konkurrencen om fem gavekort à 300 kr. til Bibelselskabets boghandel. Præmien udtrækkes 20. november 2018. Vinderne får direkte besked, og navnene offentliggøres i Bibelselskabets nyhedsbrev.

Enkel og eksotisk · til 4 personer

Græskarsuppe fra en orientalsk bazar

Gyldent er græskarkødet, men desværre har det ikke alverdens smag. Derfor må man finde de duftende og sanseglædende varme krydderier frem. Jeg har valgt kardemomme, koriander og spidskommen plus ingefær.

Græskar er sundt. Det indeholder A- (caroten), B- og C-vitaminer samt mineraler som kalk, magnesium, fosfor og flere andre mineraler.

Det hårdeste ved at lave græskarsuppe er at få "bærret", som græskarret retteligt er, skrælet. Det kræver både fingerkræfter og en god kniv. Men til denne suppe behøver du ikke at skrælle græskarret. Skrællen bliver nemlig helt blød, når den koges.

Ca. 6 kardemommekapsler
1 spsk spidskommenfrø
1 spsk korianderfrø
50 g skalotteløg
100 g porre
4 fed hvidløg
4 spsk olivenolie
700 g græskar
150 g kartofler
7-8 dl grøntsagsbouillon
2-3 spsk frisk reven ingefær
1 ½ dl sojafløde eller piskefløde
1 økologisk limefrugt
frisk koriander

Tag kardemommefrøene ud af kapslerne og rist dem i en tør gryde sammen med spidskommen og koriander. Rist til frøene begynder at dufte. Hæld frøene i en morter og knus dem.

Hak løg, porre og hvidløg. Svits dem i lidt olie i gryden, til de er let gyldne.

Skær græskar og kartofler i små terninger (fjern kernerne fra græskarret).

Kom grøntsagerne i gryden og hæld bouillon på. Kog suppen under låg ca. 10 minutter. Lad suppen afkøle lidt og blend den, til den er helt glat.

Tilsæt det meste af fløden og evt. mere bouillon, hvis suppen er for tyk.

Smag til med salt, peber, ingefær og limesaft.

Varm suppen igennem og server den i fire tallerkener. Sæt lidt fløde på og drys med frisk koriander.

Se mange flere opskrifter på Kirsten Skaarups blog: www.kirstenskaarup.dk
FOTO: Kirsten Skaarup

NY BOG OM DET GLOBALE BIBELARBEJDE:

International chef, forfatter og præst **Synne Garff** har i årevis rejst på kanten af krig, katastrofer og religiøs fanatisme. Hun har talt om tro og afmagt med flygtninge, sex-arbejdere, fængslede, aids-syge, forældreløse børn og kirkeledere. Det har hun skrevet en bog om med særligt blik på, hvordan traumatiserede mennesker i verdens konfliktområder genvinder livsmodet med bibelsk sjælesorg

UDDRAG / UGANDA

Silas' hænder er velplejede uden så meget som en rift. Ikke til at begribe, at Silas for få år siden var en del af et fællesskab, hvis primære formål var at slå ihjel, sommetider langsomt, til andre tider hurtigt, med kniv, revolver eller de bare næver.

Hellig krig

"Silas?"
Hans blik flakker og ender på linoleumsgulvet, hvor flager er røget af. Om sider ser han på mig med sine tunge øjenlåg. Jeg rykker stolen lidt tættere på, bøjer mig en anelse frem, kigger nu den unge mand direkte i øjnene. Han har lange, tætte øjenvipper, blikket er ufatteligt venligt, hænderne velplejede uden så meget som en rift. Ikke til at begribe, at Silas for få år siden var en del af et fællesskab, hvis primære formål var at slå ihjel, sommetider langsomt, til andre tider hurtigt, med kniv, revolver eller de bare næver. Han lærte at stille kufferter diskret fra sig og detonere dem med sin mobil. Han er spinkel af bygning, kronraget, tækkeligt klædt med en grå og hvidtneret skjorte med korte ærmer. Der er noget fint og følsomt over den unge mand. Silas slår blikket ned igen, jeg fanger det, og denne gang lykkes det at fastholde ham.

VI MØDES tæt på et teologisk seminarium, som Silas har et særligt forhold til. Tårerne lader sig ane i øjenkrogen, når han bevæger sig tilbage til tiden, hvor livet mest handlede om at dræbe med udsigt til få en plads i himlen. Det med tårerne er nyt. Længe har han været som forstenet, følelserne er de-

poneret et fjernt sted. Det er et under, at han ikke selv er omkommet iført selvmordsvest. Han har set andre end deres dage på den måde. Dengang han var børnesoldat hos Al-Shabaab.

EN EPISODE står særligt stærkt i hans erindring. Han var i Somalia, langt væk fra sin familie. Han følte sig ensom, var træt af at blive oplært i våbenbrug og udspekulerede drabsmetoder. Det var de andre børnesoldater også. Så de besluttede sig for at strejke, de ville ikke være med længere. Terrorgruppens leder spurgte: "Er der nogen, der gerne vil hjem til deres mor og far?"

Lederen kiggede rundt på børnene. En efter en rakte de hånden i vejret. Al-Shabaab-lederen plukkede seks børn ud. Silas tog skuffet sin hånd ned. Han var ikke iblandt. De seks andre børn sprang glade op til lederen, der gav tegn til sine medarbejdere. Så lød skudene og det syn, som Silas aldrig glemmer. De seks børn blev skudt i stumper og stykker. Deres iturevne legemsdele blev smidt ind i bilen og kørt væk.

"Herefter var der ingen af os, som nogensinde spurgte, om vi måtte komme hjem," fortæller Silas, der bare var et stort barn på det tidspunkt. SILAS er vokset op sammen med sine forældre og søskende. Som barn kom han i en islamisk skole, hvor han hørte om hellig krig, jihad. Han troede, det var noget, der var sket engang for længe siden. I klassen kom der tit en mand på besøg, som hed Hussein. Han var venlig, imødekommende, Silas syntes om ham, og en dag inviterede han Silas til at deltage i jihad. Tøvende svarede han ja. Han var tiltrukket af tanken om at kæmpe for Gud, så han kunne opnå evigt liv.

Tre uger efter vendte Hussein tilbage og bad Silas om at følge med ham til en anden koranskole i Nairobi for at lære mere om jihad. Da Silas ville orientere sin familie, sagde Hussein, at der ikke var behov for at få menneskelig godken-

Når Gud bøjer sig

KØB BOGEN PÅ
BIBELSELSKABET.DK
DEN KOSTER
199,95 KR.

FOTO: Les Kaner

delse, når det handlede om en mission for Gud. Hussein tog fotos af Silas, som han skulle bruge til de midlertidige rejseudokumenter. Og så gik turen ellers til Nairobi og videre til Somalia. Silas blev uddannet til at betjene kanoner og sprængstoffer. Ofte blev han sendt til en ny lejr. For hver gang blev presset øget og træningen hårdere.

Efter terrorlederens drab på de andre børnesoldater måtte Silas blive. Han turde ikke andet og blev trænet yderligere i alle mulige former for selvmordsmetoder. Han blev sendt på flere missioner for at levere materialer til bomber i blandt andet Uganda, Sudan, Kenya, Tanzania. Selvmordstræningen indoktrinerede børnene til at tro, at jo flere mennesker, de dræbte, jo større var belønningen i himlen.

I 2010 advarede Silas - stik imod alle regler - over telefonen et familiemedlem om et forestående terrorangreb. Hans opringning blev opsnappet af det kenyanske sikkerhedspoliti, og Silas blev arresteret og opbevaret i et sikret hus i næsten en måned, før han blev overdraget til sit hjemlands regering som Al-Shabaab-medlem. Han var mistænkt for delagtighed i et alvorligt bombeattentat. Silas var trænet i ikke at røbe sin identitet, selv om han blev tortureret.

Nedbrudt overvejede Silas at tage sit eget liv, så han kunne slippe for al den lidelse. Han spiste grød med små stykker barberblade, og han forsøgte at hænge sig selv. Hver gang blev han reddet. Da myndighederne måske ikke længere anså Silas som en trussel for landets sikkerhed, blev han omsider løsladt og henvist til en missionær, hvor han stadig boede. Det var igennem missionæren, at Silas begyndte at komme i en støttegruppe for traumatiserede, der blev undervist efter metoden bibelsk sjælesorg.

Det var en medarbejder fra Bibelselskabet i Uganda, der stod for gruppen. De to blev fortrolige. I begyndelsen sad Silas mest som en observatør ved gruppemøderne uden at sige særligt meget. Han havde et stærkt ønske om at vende tilbage til Al-Shabaab og var rasende på den missionær, som drog omsorg for ham og hindrede ham i at vende tilbage til sin gruppe. Terrorgruppen var paradoksalt nok det sted, han følte, han hørte til. Han var blevet trænet i at slå ihjel, det var det, han kunne. Et liv udenfor var alt for kompliceret. En aften tog Si-

las en lang kniv og sleb den. Missionæren skulle dø. Det blev en lang nat. Kniven var skarp, Silas vidste præcis, hvad han skulle gøre. Men timerne gik, og Silas kunne ikke få sig selv til at gennemføre sin blodige plan.

Støttegruppen fortsatte med at mødes, og Silas blev ved med at deltage. Især lektionen om tilgivelse satte tanker i gang hos den unge mand.

"Hvis jeg blev tilgivet af Gud efter alle de grusomheder, jeg havde begået, hvem var jeg så, hvis jeg ikke ville tilgive andre?"

DE NYE ERKENDELSE og indsigter får Silas til at rette blikket mere og mere fremad. Mens vi taler, slipper han ikke den støvgrønne lommebibel, der er skrevet med bittesmå bogstaver og fyldt med røde understregninger. Et af hans yndlingscitater er Matthæusevangeliet (9, 13):

Gå hen og lær, hvad det vil sige: 'Barmhjertighed ønsker jeg, ikke slagtoffer.' Jeg er ikke kommet for at kalde retfærdige, men syndere.

Silas' største drøm er nu at blive præst og læse på det teologiske seminarium, som ligger lige ved siden af. Han har fået en ny identitet og allerede besøgt seminariet flere gange. Missionæren og Bibelselskabets medarbejdere viser Silas, at de har tillid til, han er skabt til noget andet og større end at føre blodig hellig krig. Hvis det lykkes Silas at blive præst, er én ting givet: Han vil ikke blive arbejdsløs. Lige uden for i slummen venter menigheder i tusindtallet på at blive lyttet til. Der er brug for en præst som Silas, der bedre end nogen kender menneskelig dæmoni og er et levende eksempel på, at det kan lykkes at betræde nye stier og holde blikket rettet fremad. På trods.

FOTO: Adam Garff

Synne Garff er i samtale med journalist Charlotte Rørth om sin bog **NÅR GUD BØJER SIG** på Bibelselskabets stand C2-047 på Bogforum, fredag den 26. oktober kl. 15.30.

Frivillige læsegrupper har fået velsignelse tilbage i Det Gamle Testamente

Af Cecilie Ahlmann Raaberg, cand.theol. og medlem af redaktionsgruppen for Bibelen på nudansk

I 2014 udkom Første Mosebog i nudansk oversættelse, og med det samme var der taget hul på en ny samtale om bibelsprog i den danske offentlighed. Der var flere nye oversættelsesvalg, som virkelig fik sindene i kog. At Noa sejlede i en *båd*, og at Guds *udsendinge* gik op og ned ad Jakobsstigen, er blandt de mest kontroversielle eksempler. Og så at *Gud gav livsstyrke*, der hvor man traditionelt ville oversætte den hebraiske tekst sådan, at *Gud velsignede*. På nudansk bruges det 'at give sin velsignelse' mest i betydningen 'at give sin tilladelse', men i Bibelen betyder det noget helt andet. Og det skulle vi jo gerne have formidlet i en bibeloversættelse, der har som sit erklærede mål at være forståelig, uden at man behøver at have fast plads på kirkebænken. I Det Gamle Testamente giver Gud det velsignede menneske uendeligt gode livsmuligheder, ja overflod og styrke i livet. Og derfor fokuserede oversættelsen i 2014 på netop dette og endte med varianter over styrke - mest prægnant *livsstyrke* eller *styrke*, *lykke* og *held*.

Siden har vi i oversættelsesarbejdet med resten af Det Gamle Testamente haft *livsstyrke* oppe at vende i flere omgange, og billedet forblev det samme: Både vores hebraiskoversættere og vores danskoversættere var glade for disse varianter over *livsstyrke* og *styrke*. Men der var en slange i paradiset. For vores læsere var overordnet set ... utilfredse med oversættelsen. Det oplevede vi i henvendelser til Bibelselskabet og i den offentlige debat. Og det oplevede vi især, da vi gav den nudanske oversættelse af Første Mosebog og en lang række andre skrifter i hænderne på de knap 500 frivillige deltagere i mere end 60 læsegrupper nedsat til lejligheden og bad dem om hjælp til at gøre den nudanske oversættelse så forståelig som muligt.

Livsstyrke giver ikke sig selv

Læserne var overordnet set ikke tilfredse med valget af *livsstyrke*, og modstanden havde ikke kun rent sproglige grunde, men hand-

lede bl.a. om, at den nye oversættelse, *livsstyrke*, simpelthen ikke var selvforklarende. Og så var vi pludselig i den pudsige situation, at det ord, vi havde valgt, for bedre at forklare betydningen, stod direkte i vejen for forståelsen. Som en af vores læsegrupper formulerede det, så er fordelene ved *velsigne*, at hvis man ikke forstår det, kan man slå det op i en ordbog eller google det. Det kan man til gengæld ikke, hvis man ikke forstår udtrykket *at give livsstyrke*. For det findes ikke i ordbogen, men er konstrueret i et forsøg på at udtrykke det konkrete indhold af velsignelse i Første Mosebog.

Hvad gør man så? Ja, det første man gør, når man spørger om noget, er selvfølgelig at lytte til svaret. Og argumenterne fra vores læsere var simpelthen så overbevisende, at det førte til, at vi i øjeblikket er ved at gennemarbejde oversættelsen af begrebet i hele Det Gamle Testamente på nudansk. Jeg kan allerede nu løfte sløret for, at velsignelsen i et eller andet omfang kommer tilbage, men gerne i kombination med en sætning, der uddyber, hvad det betyder det konkrete sted i bibelteksten. I Det Gamle Testamente handler velsignelse typisk om trivsel, og derfor kunne det i Første Mosebog kapitel 1, hvor Gud velsigner mennesket, som han netop har skabt for eksempel blive til: "Gud velsignede dem, så de ville få mange børn og et langt liv." Andre steder er det Guds hjælp eller Guds udvælgelse, der er det centrale i velsignelsen, og så vil netop det afspejle sig i oversættelsen.

I den autoriserede 1992-oversættelse af Det Gamle Testamente finder man *velsigne* eller *velsignelse* tæt på 300 gange, så opgaven er ikke løst med et fingerknips. Men vi er dog ved at være i mål med et af de mest betydningsfulde steder i hele Bibelen, som for mange kirkegængere er højdepunktet i enhver gudstjeneste, nemlig den aronitiske velsignelse. Samtalen om bibelsproget slutter til gengæld - og heldigvis - aldrig.

DEN ARONITISKE VELSIGNELSE, FJERDE MOSEBOG 6,22-27

DEN AUTORISEREDE OVERSÆTTELSE FRA 1992:

v 22 Herren talte til Moses og sagde:

v 23 Sig til Aron og hans sønner:

Sådan skal I velsigne israelitterne.

Sig til dem:

v 24 Herren velsigne dig og bevare dig,

v 25 Herren lade sit ansigt lyse over dig

og være dig nådig,

v 26 Herren løfte sit ansigt mod dig

og give dig fred.

v 27 Sæt mit navn på israelitterne,

så vil jeg velsigne dem.

NUDANSK OVERSÆTTELSE:

v 22-23 Nu fortalte Gud Moses, hvordan det skulle lyde, når Aron og hans sønner velsignede israelitterne:

v 24 »Må Gud hjælpe dig og passe på dig!

v 25 Må Gud se dig og holde hånden

under dig!

v 26 Må Gud glæde sig over dig og give

dig fred.«

v 27 »Når præsten velsigner israelitterne

på den måde, vil jeg sørge for, at det går

dem godt,« sagde Gud.

Den nudanske bibeloversættelse bliver et supplement, og skal ikke erstatte den autoriserede oversættelse.

Ny historisk roman

MARIA HELLEBERG er kendt som den danske dronning af den historiske roman. Efter sidste års store succes med Stormene udkommer nu Sommerfugl.

Norge, 1494: 15 år gammel indgår Ingerd ægteskab med en meget ældre mand. Ingerd skoles i både kærlighed og politik, i alle tænkelige former. Da ægte- manden dør, kastes hun ud i 1520'ernes uro: reformation, personstrid og Unionens opløsning.

Som Norges førstedame befinder Ingerd sig midt i konflikterne, med sin store formue og yderligere fem gode kort på hånden: sine fem giftedmodne døtre. Bryllupsnætter, barselsenge,

dødslejer og henrettelser. Flygtninge, plyndrende ærkebiskopper, oprør og en verden i hastig forandring.

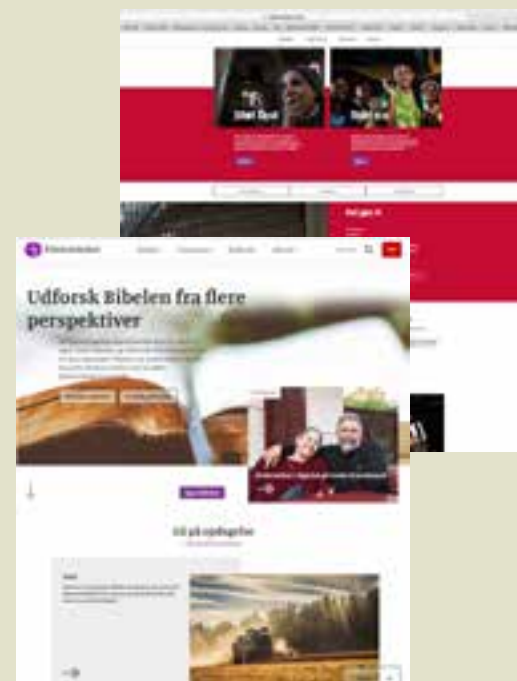
Og så er det oven i købet en sand historie. Udkommer 11. oktober. Vejl. udsalgspris kr. 299,95 (og Stormene kan fås for kun kr. 199,95).

Omkring 2 mio. årligt besøgende får en ny oplevelse

BIBELSELSKABETS HJEMMESIDE er særdeles velbesøgt. Brugere køber bøger, giver donationer, finder mangeartede informationer og læser gratis i Bibelen Online. Bibelselskabet skylder sine mange besøgende en god oplevelse. Derfor blev bibelselskabet.dk lanceret i en helt ny udgave i starten af juli. Søgefunktionen er stærkt forbedret, både i Bibelen og på hele hjemmesiden. Det er blevet betydeligt nemmere at give en donation til Bibelselskabets projekter, og netbutikken er selvfølgelig også ny. Nu kan alle oprette en profil, så man kan logge ind. Når man er logget ind, kan man rette sine kontaktoplysninger, indberette sit cpr-nr., se køb og donationer, man har gjort siden januar 2017 og meget mere.

Vi kan kun opfordre til at bruge hjemmesiden. Skulle der være fejl, så bær over med os, og send en mail med fejlen.

Ind imellem er duften en motorvej til vores dybeste følelser

DEN KENDTE PRÆST og forfatter Poul Joachim Stender har skrevet Guds sved - kvinden der kunne lugte Gud.

I et parfumeri i Jerusalem møder Poul Joachim Stender kvinden Ketura. Hun har været parfumeur i de store duft-huse, men er nu vendt hjem. Præsten fra Danmark og den døende parfumeur mødes i passionen for duften: Over seks aftener bevæger deres samtaler sig rundt i alle Bibelens dufte og deres afgørende betydning.

Hvorfor havde de tre vise mænd duften med til Jesusbarnet? Hvordan lugter en bøn til Gud? Og

kan man skabe en parfume, der bringer mennesket helt tæt på Gud?

Guds sved er en medrivende fortælling om forskellige duftes symboliske, historiske og religiøse betydning. I bogen smelter fiktion og fakta sammen til en sanselig indføring i Bibelens univers.

Er lige udkommet. Vejl. udsalgspris kr. 199,95

Fupz'ske lignelser

NOGLE AF DE MEST kendte lignelser har godt af at blive genfortalt, så børn kan blive ført ind i Bibelens univers.

Kim Fupz Aakeson er kendt af både børn og voksne for sine fantasifulde fortællinger, skæve humor og sproglige overskud. Opgaven med at gendigte tre af Jesus' lignelser har resulteret i tre herlige bøger illustreret af Lillian Brøgger. Lignelserne om

den barmhjertige samaritaner, det store festmåltid og den fortabte søn er blevet til Næste, Det store party og Per, Poul & Farmand. Læs dem for børnene, eller lad dem selv få en hyggestund med at læse dem. Er lige udkommet. Vejl. udsalgspris kr. 179,95 pr. stk.

Hvem kan ikke bruge et håndbibliotek

DEN 3. OKTOBER udkommer tre bøger i Bibelselskabets nye serie, Håndbiblioteket. Hver bog fokuserer på et enkelt emne, og forfatterne er professionelle fagfolk, der kan skrive så det kan læses og forstås af lægmand. De tre første bøger er: Synd for begyndere af Kristian Bøcker, Jesus af Kasper Dalgaard og Himmelsk føde og forbuden frugt af Anne Katrine de Hemmer Gudme. Vejl. udsalgspris kr. 119,95 pr. stk.

LEDER

Det fælles måltid - en buffet

Af Birgitte Stoklund Larsen, generalsekretær i Bibelselskabet

EN GANG OM ÅRET mødes vi på vores vej og spiser sammen. Der er fælles grill, og folk tager retter med til den fælles buffet. Således også denne sensommer. Mens vi glædede os over, hvor dejlig naboenes mad var, kom vi til at tale om, hvor svært det efterhånden var at spise sammen.

En genbo var særlig hårdt ramt. Familien talte et par hardcore vegetarer, en palæo-spiser og en tante, der kun indtog nogle særlige små, hårde boller. Familien havde også sin andel af mennesker med diverse madallergier og -intolerancer, og selv kæmpede fortælleren med et for højt kolesteroltal og havde omlagt sin kost af helbredsmæssige grunde. Vi grinede ad de malende beskrivelser af middagene i familien, hvor hver sad med hver sin særlige diæt. En parodi på et fælles måltid, mente genboen selv. Vi var helt enige, og så havde vi endda ikke nævnt almindelig kræsenhed eller talt om religiøse spiseregler, som endnu ikke havde holdt sit indtog i den pågældende familie.

Eller også er det netop en form for religiøse spiseregler, der har taget over i denne tid? I hvert fald er vores forhold til mad blevet religiøst. Særlige diæter går ofte hånd i hånd med ihærdige omvendelsesforsøg, som det må gøre, når man spiser i en højere sags tjeneste. Rødt kød virker som en rød klud for en klimabevidst spiser, der velvilligt deler fakta om klimabelastningen ved et bredt udvalg af fødevarer. Frikadellekrigen har vi parkeret i kommunen, men også andre tendenser sætter skel ved middagsbordene. En spritny undersøgelse viser, at 20% af unge mellem 15 og 35 år nu spiser overvejende vegetarisk.

"Paulus må ligefrem opfordre folk til hverken at dømme eller foragte den, der spiser eller den, der ikke spiser."

DET ER IKKE noget nyt, at mad giver anledning til strid. Tag bare måltiderne i de første kristne menigheder. At dømme efter Paulus' breve kæmpes der lige så lidenskabelig om maden dér som ved moderne middagsborde. Paulus må ligefrem opfordre folk til hverken at dømme eller foragte den, der spiser eller den, der ikke spiser. Guds rige har - siger Paulus - ikke noget med mad og drikke at gøre, men handler om "retfærdighed, fred og glæde i helligånden". Mad er med andre ord ikke religion.

Men måltiderne er et stort spørgsmål for de første kristne, hvor kristne med jødisk og græsk-romersk baggrund så helt forskelligt på spiseregler og på, om man fx måtte spise kød fra den romerske offerkult. Paulus er klar, når det gælder principperne: Der er intet, som er urent i sig selv, og hvad enten folk i menigheden i Rom spiser eller ikke spiser, så gør de det for Gud. I praksis er han pragmatisk og opfordrer fx de kristne til ikke at spise kød og drikke vin, hvis nogen tager anstød af det. For den rene er alting rent, ja - men man skal tage hensyn til de mennesker, der ikke har forstået, at de kristnes Gud er ligeglad med regler om rent og urent. Og hvis nogen faktisk er overbevist om, at noget er urent, så skal de ikke spise imod det, de tror på, hvis de vil bevare deres salighed, som Paulus udtrykker det.

Paulus' overvejelser er både realistiske og pragmatiske og fulde af omsorg for fællesskabet. Hans overvejelser har næppe gjort en ende på madkrigen i Rom - de besindige argumenter frem og tilbage ville formentlig også lide skibbrud i den moderne kamp om måltidet. Forhindringerne for det fælles måltid, dem forstår vi kun alt for godt i dag, hvor truslen er den evige buffet - eller hver mand sin madpakke.

Men ønsket om det fælles måltid? Det deler vi forhåbentlig stadig. Hvis vi opgiver det, mister vi meget mere end det daglige brød.

**VAMDRUP OG HJARUP SOGNE
SAMLER IND TIL BIBELSK SJÆLESORG:**

"Det er et projekt, som vi vurderer har stor opbakning i menighederne. Der er mange kristne i verdens konfliktområder, som har behov for hjælp til at få bearbejdet deres traumatiske oplevelser ved at reflektere over bibelens stærke og virkelighedsnære tekster om håb, trøst og tilgivelse."

Sognepræst
Jens Henrik Kristiansen

STØT BIBELSK SJÆLESORG

EN ENKELT DONATION:

Reg.nr. 3001, kontonr. 9 00 04 88 mærket 'bibelsk sjælesorg'

BESØG VORES HJEMMESIDE OG STØT FAST:

www.bibelselskabet.dk/bibelsk-sjaelesorg

Kommer der flere midler ind, end der er brug for, går overskuddet til andre udsatte.